

мање влада помоћу силе, а све више помоћу свести и убеђивања. Деловање једнопартијског система ствара раскорак између нормативног и стварног, али и сам правни систем претвара у коегзистенцију неусклађених начелних и конкретних норми. Наспрам оптимистичког идеолошког програма о будућности друштва, развија се систем оперативних правних норми које одударају од ових пројекција и служе обезбеђењу монополског положаја партије и њеног руководства. Док у партијској држави доминира једна партија – сама или у симбиози са државом и њеним органима, дотле се у вишестраначкој демократији или систему партијског плурализма отвара простор за изражавање и сучељавање различитих интереса, али и за њихово усклађивање у процесу политичког одлучивања у коме се поштује одређена процедура и обезбеђује учешће већег броја политичких субјеката (група, појединаца и сл.). XX век је оштро одвојио правну од партијске државе јер је водио томе да једна (партијска) губи корак са временом и да са падом бољшевизма у Источној Европи постане ствар прошлости, док је друга постала језгро модерне демократије и парламентаризма коме се окрећу и, сада већ бивше, социјалистичке државе. У модерној демократској држави је отклоњена опасност од моћи (свемоћи) једног партијског или државног центра јер се наспрам њега формирају и други центри моћи – јака опозиција која, ослоњена на јавно мњење, контролише и ограничава (али и руши парламентарним средствима) власт. Из таквог конструктивног односа, пре свега владе и опозиције, се и стварају реалне могућности за постојање и функционисање правне државе чија је управо и основна мисија да ограничава носиоце јавне власти.

2. ПОЗИТИВИСТИЧКО (ФОРМАЛНО-ПРАВНО) ОДРЕЂЕЊЕ ПРАВНЕ ДРЖАВЕ

У позитивном или правном смислу, правна држава се одваја од политике и ограничава на правне захтеве и принципе за успостављање једне правно уређене заједнице која треба да контролише политичку заједницу и њену власт.

У таквој заједници влада закон, он је најјачи и изнад свих па му се покорава и државна и остале власти. Закон одређује сваком границе у којима ће се кретати. Основни захтев овакве правне државе је да обезбеди да сви грађани буду једнаки пред законом. У основном (минималном) правном смислу, свака држава је правна јер свака правна држава не само да производи правне норме, него је и сама правно одређена и нормирана.